

VÕ NGUYỄN GIÁP VỚI QUAN ĐIỂM VỀ GIÁO DỤC

Võ Nguyên Giáp sinh ra ở An Xá, Xã Lộc Thủy, huyện Lệ Thủy, tỉnh Quảng Bình trong một gia đình nhà Nho, con của Ông Võ Quang Nghiêm (Võ Quang Thân), mẹ là bà Nguyễn Thị Kiên. Ông thấm nhuần lòng yêu nước, hăng hái tham gia các hoạt động cách mạng. Tháng 9.1935, khoá học đầu tiên của trường tư thục Thăng Long khai giảng, ông tham gia dạy các môn Pháp văn, Lịch sử, Địa lý. Ông có sức truyền cảm, thắp lên ngọn lửa yêu nước trong mỗi học sinh trong quá trình dạy học. Từ một thầy giáo dạy sử, được Chủ tịch Hồ Chí Minh dìu dắt giáo dục, ông trở thành vị tướng tài danh không chỉ của đất nước mà còn của thời đại. Nhân dân đã tặng ông câu đối hào sảng (nhân kỉ niệm 95 năm ngày sinh của ông):

“Võ công truyền quốc sử
Văn đức quán nhân tâm”

Là người con xuất thân từ một gia đình có truyền thống nho học, Đại tướng luôn hiểu và rất coi trọng giáo dục. Trong cuộc đời giáo dục và làm cách mạng của mình Đại tướng đã có nhiều bài viết, nhiều bài nói chuyện về giáo dục. Mỗi câu chuyện, mỗi bài viết của ông đều là kim chỉ nam, mang tầm nhìn chiến lược về giáo dục: “Giáo dục rất quan trọng. Muốn chấn hưng đất nước, muốn đào tạo con người có ích cho xã hội thì phải coi giáo dục là ưu tiên bậc nhất. Hiện giờ, giáo dục có nhiều thành tích nhưng còn kém xa so với khu vực”.

Võ Nguyên Giáp có một quan điểm đặc sắc về Sứ mệnh giáo dục. Trong một tâm thư gửi Bộ Chính trị năm 2009, ông viết: “*Giáo dục và đào tạo là mục đích cuộc sống, vì con người và vì cuộc sống không chỉ có sứ mệnh nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài mà còn có sứ mệnh tạo ra những định hướng giá trị văn hóa, đạo đức, thẩm mỹ và tinh thần có ý nghĩa thúc đẩy sự phát triển tiến bộ của xã hội.*”

Tư liệu: Một số cựu bộ trưởng Bộ Giáo dục nói về Đại tướng Võ Nguyên Giáp:

- Nguyên Bộ trưởng Trần Hồng Quân: Cụ là người có tầm nhìn xa, ủng hộ cái mới triệt để trong thời gian, đã có lúc, tưởng chừng nền giáo dục đại học tan rã. Những năm 1985 - 1987, Cụ đã ủng hộ phá bỏ rào cản và cho phép các trường đại học tự chủ quan hệ quốc tế; ủng hộ việc chuyển nền đại học từ tập trung bao cấp sang nền đại học xã hội hóa, trong đó điểm nổi bật nhất là đào tạo không chỉ bằng ngân sách nhà nước, chỉ đào tạo cho khu vực nhà nước mà đào tạo cho cả các thành phần kinh doanh khác; người tốt nghiệp tự tìm việc làm và tạo việc làm cho người khác. Điều ấn tượng nhất là khi ấy, Cụ, với cương vị Phó Thủ tướng phụ trách khoa học giáo dục đã quyết ngay trên diễn đàn hội nghị.

- Nguyên Bộ trưởng Phạm Minh Hạc: Lần nào gặp, Cụ cũng nói về giáo dục. Cụ đặc biệt quan tâm đến việc đi học của người nghèo, công bằng xã hội, công bằng về cơ hội học tập của mọi người, đặc biệt là các dân tộc thiểu số, các vùng khó khăn... Đại tướng đã từng kiến nghị với Trung ương là phải làm cuộc cách mạng về giáo dục và đề xuất giáo dục toàn diện. Đại tướng quan tâm lớn đến nền khoa học của nước nhà và chất lượng đào tạo tốt hơn. Đây cũng chính là

hướng đi của các trường đại học Mỹ. Ngắm đi ngắm lại mới thấy sự chỉ đạo của anh Văn là đúng, là sâu sắc.

Dù ở các vị trí khác nhau Đại tướng luôn quan tâm đến giáo dục nước nhà. Theo Đại tướng, động cơ của giáo dục là phục vụ nhân dân và giáo dục phải đi sát với yêu cầu của từng địa phương, của từng vùng; trên bình diện cả nước, giáo dục phải sát với đời sống sản xuất và khoa học - giáo dục phải đi liền với tiến bộ khoa học của thời đại.

Đại tướng cho rằng giáo dục là một công việc của quần chúng; vì vậy, phải chăm chút đội ngũ làm khoa học. Nhìn chung, trong các cuộc tiếp xúc với Đại tướng suốt một phần tư thế kỉ, tôi đều nhận được những lời khuyên nhủ ân cần, căn kẽ, những hương di thuyết phục.

- Nguyên Bộ trưởng Nguyễn Minh Hiền: "Anh em làm giáo dục chúng tôi năm nào cũng đến thăm Đại tướng nhân dịp 20.11 vì đều coi ông là người THẤY lớn của ngành Giáo dục vì nhiều lẽ, và, cái lẽ lớn nhất là ông luôn luôn quan tâm một cách thực lòng đến giáo dục Việt Nam".

Vì có những người nói về giáo dục chỉ như một nhiệm vụ hoặc chỉ nói vì phải nói. Đại tướng thực lòng quan tâm, chỉ bảo và truyền cảm hứng cho chúng tôi bắt tay vào làm giáo dục. Khi chúng tôi gặp khó khăn, Người động viên, khích lệ và cho chúng tôi niềm tin.

Trong những lần gặp gỡ, chúng tôi thường báo cáo một số việc về giáo dục mà Đại tướng quan tâm. Riêng cá nhân tôi có ít nhất ba lần báo cáo riêng với Đại tướng về một số vấn đề. Năm 2002, khi triển khai đại trà chương trình Tiểu học, dư luận rộ lên về việc thay đổi bảng chữ cái, Đại tướng gọi tôi lên và hỏi tỉ mỉ việc thay đổi sách, thay đổi thứ tự chữ cái.

Lần thứ hai là vào năm 2004. Đại tướng gửi một bức thư cho Trung ương do Giáo sư Hoàng Tụy. GS. Phạm Duy Hiền và một số nhà khoa học khác giúp Đại tướng viết với đầy tâm huyết. Đại tướng cho gọi tôi và hỏi về bức thư, hỏi xem những điều Đại tướng viết có được xem xét không.

Lần thứ ba là năm 2005, khi tiến hành sửa đổi bổ sung Luật Giáo dục, Đại tướng cho gọi tôi lên hỏi căn kẽ mọi việc. Đại tướng lắng nghe rồi góp ý: mọi việc phải làm thận trọng, sửa thì phải sửa cho kĩ chứ không phải cứ mỗi lúc có vấn đề là lại đem ra sửa.

Qua những lần gặp gỡ và báo cáo, Đại tướng nhấn mạnh những vấn đề sau: thứ nhất, phải hết sức coi trọng giáo dục toàn diện – dạy chữ đi đôi với dạy nghề, dạy người; Đại tướng đặc biệt nhấn mạnh việc dạy làm người. Thứ hai, Đại tướng nhắc, trong giáo dục có nhiều vấn đề cần quan tâm, giải quyết, nhưng lãnh đạo phải quan tâm đến hai đầu đặc biệt: Tiểu học, là khi các cháu mới bắt đầu đi học và như tờ giấy trắng, cần được hết sức quan tâm chú ý; Đại học, vì đó là đầu cuối đào tạo nhân lực cho đất nước; hai đầu khác nữa cần được đặc biệt quan tâm là giáo dục các vùng khó khăn và vùng đặc biệt, vùng kháng chiến ngày xưa, nơi đồng bào đã vất vả thế nào và nay việc học của các cháu ở vùng đó cần được quan tâm.

Đại tướng nhấn mạnh, phải tạo điều kiện cho các nhân tài học sinh, sinh viên giỏi. Khi giáo dục chưa bung ra như hiện nay. Đại tướng đã nhắc phải chú ý

đến chất lượng, đặc biệt là đại học, mở rộng quy mô, phát triển là đúng nhưng phải quan tâm đến chất lượng; chớ có chuẩn bị chưa tốt mà đã mở bung tất cả ra! Đại tướng nhắc điều này từ năm 2004 – 2005.

Đạo đó cũng có hồ sơ xin thành lập trường nhiều lần và bản thân tôi chịu nhiều áp lực nhưng nhớ lời Đại tướng, chúng tôi cân nhắc không để đến nỗi mỗi năm cho ra đời hàng chục trường được! Từ việc dạy chữ, dạy người toàn diện đến việc giữ vững chất lượng đại học, càng suy nghĩ, càng thấy Người thật sâu sắc

Nếu chúng ta có nhiều người quan tâm đến giáo dục một cách thực lòng như Đại tướng thì giáo dục đã thực sự trở thành quốc sách hàng đầu!

ĐẶNG QUỐC BẢO

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hồ Chí Minh toàn tập (tập 1-15). Nxb Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội, 2011.
2. Nhiều tác giả. *Đại tướng Võ Nguyên Giáp với sự nghiệp khoa học, giáo dục và đào tạo*. Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội. Hà Nội, 2014.
3. Võ Nguyên Giáp. *Mấy vấn đề về Khoa học và Giáo dục*. Nxb Sự thật, Hà Nội, 1986.
4. Nhiều tác giả. *Minh triết Hồ Chí Minh về Giáo dục*. Nxb Giáo dục Việt Nam. 2015.